

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” เป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นประเด็นปัญหาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีความมั่นคง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีอยู่และ ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นใหม่ (กระทรวงยุติธรรม, 2563, น. 1 – 2) โดยสถานการณ์ยาเสพติดโลก จากข้อมูลรายงานยาเสพติดโลก 2019 (World Drug Report 2019) ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติด และอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) พบผู้ใ้ ยาเสพติดทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยประชากรโลกในช่วงปี พ.ศ. 2561 ทั่วโลกมีผู้ใ้ยาเสพติดประมาณ 269 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.4 ของประชากรโลกในช่วงอายุ 15 - 64 ปี และในปี พ.ศ. 2562 ทั่วโลกมี ผู้ใ้ยาเสพติดประมาณ 275 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ของประชากรโลกในช่วงอายุ 15 - 64 ปี นอกจากนั้นยังมีการคาดการณ์ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้ใ้ยาเสพติดประมาณ 299 ล้านคน (กระทรวงยุติธรรม, 2564, น. 14) ส่วนสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย พบว่า กลุ่มผู้ค้าเพิ่มปริมาณยาเสพติดจำนวนมากเพื่อห่มตลาดกระตุ้นความต้องการของผู้เสพให้คงอยู่ ราคา ที่ถูกลงเป็นปัจจัยเสริมให้กลุ่มผู้เสพเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร เป็นช่องทางติดต่อค้าขายยาเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การใช้ Facebook, Line, Twitter โดยช่องทางที่พบมากที่สุด คือ Twitter รองลงมาคือ Facebook ส่งผลให้การค้ายาเสพติดขยายวงกว้าง ซึ่งกลุ่มผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุ 15 – 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 36 หรือมีสัดส่วนมากกว่า 1 ใน 3 ของ ผู้เสพทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มีงานทำ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานและรับจ้างมากที่สุด ยาเสพติดที่มี การใ้มากที่สุดคือยาบ้า ร้อยละ 74.4 รองลงมาคือกัญชา ร้อยละ 59 และไอซ์ ร้อยละ 57 ยาเสพติด ที่ต้องมีการเฝ้าระวัง คือ ไอซ์ เฮโรอีน คีตามีน เอ็กซ์ตาซี และกัญชา (กระทรวงยุติธรรม, 2563, น. 16 – 17)

รัฐบาลให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติด โดยให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วน ที่ดำเนินการตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ระบุถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ในเป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศสมาชิก อาเซียน มิตรประเทศและนานาประเทศ ในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการรักษา ผลประโยชน์ของชาติ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ 4.4 คือ จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง ในขณะทีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) กำหนดแผน

ระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดรองรับนโยบายที่ 5 : สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ และนโยบายที่ 8 : เสริมสร้างความเข้มแข็ง และภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน ซึ่งกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ การแพร่ระบาดของยาเสพติด ลดลง และสังคมไทยมีความปลอดภัยจากยาเสพติด และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันอังคารที่ 3 พฤศจิกายน 2563 เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 - 2565 เพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงาน เป็นแผนกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และบูรณาการการแก้ไขปัญหาพร้อมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องได้อย่างประสานสอดคล้อง และบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมั่นคง ปลอดภัย จากยาเสพติดอย่างยั่งยืน ด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมและความร่วมมือระหว่าง ประเทศ” เป้าหมาย “สถานการณ์ปัญหาเสพติดได้รับการควบคุมจนไม่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนเมื่อสิ้นสุดแผน โดยดำเนินการลดจำนวนผู้ค้า ผู้เสพ และสัดส่วนการกระทำความ ผิดซ้ำในระดับพื้นที่” ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหาเสพติด คือ สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด และความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาเสพติด (กระทรวงยุติธรรม, 2563, น. 7 – 8)

ส่วนนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษา นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงได้กำหนดนโยบายให้ผู้บริหารองค์กรหลัก หน่วยงานและสถานศึกษา ดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษานำ นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข ไปสู่การปฏิบัติ ให้มีแผนปฏิบัติการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและการมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร ครู อาจารย์และกลุ่มเป้าหมายนักเรียน นักศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา และผู้บริหารทุกระดับ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญและมีจิตสำนึกร่วมกันที่จะปกป้องคุ้มครอง ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ความร่วมมือและร่วมแรงร่วมใจ จัดกิจกรรมทั้ง ในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ต้องจัดการเรียนการสอนให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต ภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติดและอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาทุกคนให้ทั่วถึง โดย สร้างเครือข่ายแกนนำทุกระดับในสถานศึกษา โดยการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยจากยาเสพติด และอบายมุข มีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งปลอดภัยจากยาเสพติด และอบายมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 4 – 5) ดังนั้นการดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวจึงมีความสำคัญและ จำเป็นที่ทุกสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันปัญหาด้านสิ่งเสพติดและ อบายมุขต่าง ๆ

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในระดับรุนแรง และ ได้รับนโยบายการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาไปสู่ การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษาให้เติบโต งดงาม และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม ดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งมีครูอาจารย์เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ให้เติบโต งดงามและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม การพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นสุข โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้นักเรียน นักศึกษา เป็นคนเก่ง คนดี ดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป้าหมายดังกล่าวของสถานศึกษา นอกจากจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับกระบวนการเรียนรู้แล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ร้านเกม การพนัน หนีเรียน ทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรม เป็นปัญหาสังคมที่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ต้องเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามกระบวนการคิดเป็นแก้ปัญหาได้ โดยได้ดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข มาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แนวคิดและหลักการของ 4 ประสาน 2 ค้ำ ซึ่ง 4 ประสาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูอาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน นักศึกษา ส่วนของ 2 ค้ำ ได้แก่ ตำรวจ ทหาร ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา ซึ่งอยู่ในบริเวณท้องถิ่นและชุมชน ทั้งนี้เพื่อช่วยสถานศึกษาให้มีมาตรการป้องกันและการปราบปรามผู้จำหน่าย/ผู้เสพ มาตรการความปลอดภัย เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแหล่งอบายมุขรอบสถานศึกษาดังนั้นเพื่อให้สถานศึกษามีระบบการป้องกันที่เข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน จึงให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ คือ ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวังและด้านการบริหารจัดการ ยังมีกลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ เป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข (โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม, 2560, น. 1) โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ก็ได้เข้าร่วมโครงการ และพัฒนาอย่างเข้มแข็งในปี พ.ศ. 2563 – 2564

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจากผู้เกี่ยวข้องกัศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ยของผู้วิจัย พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ฐานะยากจน ภายในชุมชนมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดทั้งในวัยทำงานและวัยรุ่น รวมทั้งมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้ามายังสถานศึกษา ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวมากมาย เช่น ปัญหาการหนีเรียน ปัญหาการขาดเรียน ปัญหาการเรียนไม่จบ ปัญหาการทะเลาะวิวาท ซึ่งเยาวชนเหล่านี้ล้วนกำลังจะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต ซึ่งหากปล่อยให้ตกเป็นทาสหรืออยู่ในสภาพเสี่ยงต่อไปก็จะเป็นผลเสียหายต่อประเทศชาติ นอกจากนั้นศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ยังพบว่า มีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากการอยู่ในชุมชนที่มีการใช้ยาเสพติด ดังรายงานการจับกุมดำเนินคดีของสถานี่ตำรวจภูธรด่านมะขามเตี้ย ในรอบปี 2563 ซึ่งพบว่า ในพื้นที่นี้

มีการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพได้ค่อนข้างถี่มาก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จึงได้เริ่มดำเนินการภายใต้โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข เพื่อเป็นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดให้สอดคล้องและทันต่อ เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

ในการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขให้ไปสู่เป้าหมายเพื่อให้เกิด ภาพความสำเร็จนั้น กระบวนการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญ และเหมาะสม ในการนำมาใช้ในการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ได้บังคับบัญชา ได้เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงานอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิด ของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและให้ความเป็นอิสระต่อ ความรับผิดชอบในงาน สอดคล้องกับแนวคิดของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545, น. 9) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและ อภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลายทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไป ได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้าน น้อยลง ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่ผู้บริหารสามารถใช้ ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชาหรือไม่ 3) เปิดโอกาสให้มีการสื่อสาร ที่ดีกว่าสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันตลอดจนการเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 4) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและ ทักษะในการทำงานร่วมกันเกิดความเป็นน้ำใจ (team spirit) และความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น และ 5) การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้นการตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้นและส่งเสริมให้มี การปรับปรุงงานมีความเป็นไปได้อย่างสูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งดูแลรับผิดชอบโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ในฐานะ ผู้บริหารสถานศึกษา จึงนำการบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในการดำเนินการ โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี และต้องการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการพัฒนา โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพที่ดีในปีต่อ ๆ ไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดคำถามของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัด กาญจนบุรี เป็นอย่างไร

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอย่างไร

3. ความพึงพอใจของ ครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสถานศึกษา สีขาว ของการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของ ครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไป

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสถานศึกษา สีขาว ของการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไป

3. ความพึงพอใจของ ครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา สีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากขึ้นไป

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดความสำคัญของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
2. ทำให้ทราบระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมสถานศึกษาสีขาว ของการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
3. ทำให้ทราบระดับความพึงพอใจของ ครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
4. สถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียน ปีการศึกษา 2564 และได้เข้าร่วมกิจกรรมสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม มีจำนวน 312 คน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากประชากรกลุ่มที่ 1 ทุกคน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียน ปีการศึกษา 2564 และได้เข้าร่วมกิจกรรมสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม จำนวน 171 คน ได้มาด้วยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจีซีและมอร์แกน จากนั้นใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 สภาพการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม

3.2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

3.2.3 ความพึงพอใจของครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

นิยามปฏิบัติการ

1. **สภาพการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม** หมายถึง การดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ให้เติบโตงดงามและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม ดำเนินชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ ดังนี้

1.1 **มาตรการป้องกัน** หมายถึง สถานศึกษามีการดำเนินกิจกรรมห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว มีการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ การสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันยาเสพติด เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกไม่ให้นักเรียน นักศึกษา ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.2 **มาตรการค้นหา** หมายถึง สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล มีการสุ่มตรวจปัสสาวะของผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพ/กลุ่มติด มีการคัดกรองจำแนกนักเรียน นักศึกษา จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปลอด กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด กลุ่มค้า และรายงานการสำรวจสภาพการใช้สารเสพติด/ยาเสพติดให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบทุกภาคเรียน

1.3 **มาตรการรักษา** หมายถึง สถานศึกษามีนโยบายในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่เป็นกลุ่มเสพ กลุ่มติด เข้าสู่อุปการะรักษาและส่งต่อหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดตั้งคลินิกเสมารักษ์ในสถานศึกษาเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ

1.4 **มาตรการเฝ้าระวัง** หมายถึง สถานศึกษาจัดให้มีผู้เสมารักษ์ในสถานศึกษา เพื่อรับเรื่องปัญหา ยาเสพติดและอบายมุข รวมทั้งมีเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการดำเนินงานเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดและอบายมุข

1.5 **มาตรการบริหารจัดการ** หมายถึง สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการปฏิบัติการและคณะทำงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ จัดทำแผนปฏิบัติงาน อำนาจการกำกับติดตาม ประเมินผล สรุป รายงานเสนอหน่วยงานต้นสังกัด และการประสานงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

วัดค่าระดับสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกอันเป็นลักษณะเฉพาะ ประจำตัวของผู้เรียนที่เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ห่างไกลจากยาเสพติด สื่อลามกอนาจาร เกมออนไลน์ การพนัน และการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สังคมไม่ยอมรับ โดยในการวิจัยนี้ กำหนดตัวชี้วัดของสัมฤทธิ์ผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนี้

2.1 ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ สถานศึกษาสีขาวของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย

2.2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากพิษภัยของสารเสพติดทั้ง ด้านสุขภาพ กฎหมาย และการป้องกันตนเองจากการหลงผิด

2.3 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากการเล่นการพนัน/เกม

2.4 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากการหมกมุ่นและเสพสื่อ ลามก

2.5 ผู้เรียนมีความรู้สึกผิดเมื่อมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมทางเพศจากผลการเสพลือลามก

2.6 ผู้เรียนรู้จักวิธีหลีกเลี่ยง และดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ความรุนแรง หรือ การทะเลาะวิวาท

2.7 ผู้เรียนรู้วิธีปฐมพยาบาลได้เมื่อเกิดอุบัติเหตุเล็กน้อย และดูแลช่วยเหลือผู้อื่นได้ เหมาะสมตามวัย

2.8 ผู้เรียนรู้วิธีหลีกเลี่ยงจากสิ่งมอมเมาและอบายมุขทุกประเภท

2.9 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ในการจัดกิจกรรมต่อต้านอบายมุข สิ่งมอมเมา ความรุนแรง และปัญหาทางเพศร่วมกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกอย่างเต็มที่

2.10 ผู้เรียนมีจิตอาสาในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงจากพิษภัยของ สารเสพติดทั้งด้านสุขภาพ กฎหมาย และการป้องกันตนเองจากการหลงผิด

วัดค่าระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. ความพึงพอใจของครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย หมายถึง ความรู้สึกของครู บุคลากร และภาคีเครือข่าย ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี หลังเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรม การบริหารสถานศึกษาสีขาว แยกความคิดเห็นออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน (P) ด้าน การดำเนินการ (D) ด้านการติดตาม ประเมินผล (C) และด้านการแก้ไข ปรับปรุง (A) วัดค่าระดับ ความพึงพอใจ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี หมายถึง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสีขาว โดยใช้การบริหารคุณภาพด้วยวงจรเดมมิง (Deming: P-D-C-A) เป็นหลักในการบริหารงานร่วมกับ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ด่านมะขามเตี้ย กำหนดเป้าหมาย คือ ความมุ่งมั่นทั้งในระดับบุคคล สถานศึกษา ครอบครัวยุวมชน สังคมและประเทศชาติ มีการบริหารจัดการโดยสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ เอาใจใส่ มุ่งมั่นให้งานที่รับผิดชอบให้สำเร็จบรรลุตามความมุ่งมั่น ร่วมรับผิดชอบในการกิจและเป้าหมายของ หน่วยงานและองค์กร ทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงาน และปฏิบัติซ้ำจนบรรลุความมุ่งมั่น สร้างการรับรู้ วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ สภาพปัญหา และสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและ ภายนอก และมีการวางแผนเตรียมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมรับมือกับ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การบริหารคุณภาพด้วยวงจรเดมมิง (Deming: P-D-C-A) หมายถึง กระบวนการ ที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น ประกอบด้วย

4.1.1 การวางแผน (Plan) หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย มีการบริหารจัดการต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานโรงเรียนสีขาว ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของวงจรในการดำเนินงาน โดยมีการวางแผนงาน เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติอย่างรอบคอบ รัดกุม เตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีแก่องค์กร

4.1.2 การดำเนินงาน (Do) หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย มีการบริหารจัดการการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่าง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบในการบริหารจัดการ ทั้งด้านโครงสร้าง รูปแบบ วิธีการดำเนินงานหรือการจัดระเบียบให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว เพื่อผลรวมและการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันและประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการแบ่งงานกันทำ (Specialization) เน้น ถึงความสำคัญที่ว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต้องเท่ากัน คือ ความเป็นระเบียบ ความมั่นคง ความคิดริเริ่ม และความสามัคคี และมีคุณลักษณะพร้อมความสามารถทางร่างกาย จิตใจ ใจไหวพริบที่ดี

4.1.3 การกำกับ/ประเมินผล (Check) หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย มีการบริหารจัดการอย่างมีเป้าหมายมีข้อตกลง เบื้องต้นร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูและบุคลากร เพื่อให้มีทิศทางในการดำเนินงานและสามารถ ประเมินผลในขั้นตอนสุดท้าย ผู้บริหารจะกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะ และมีการสรุป และ ทบทวนความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาต่อการจัดการศึกษาว่าผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และ ผู้ที่มีส่วนได้เสียบรรลุความมุ่งมั่นมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การประมวลสังเคราะห์และประเมินว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจริงควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในทางบวกและสร้างสรรค์

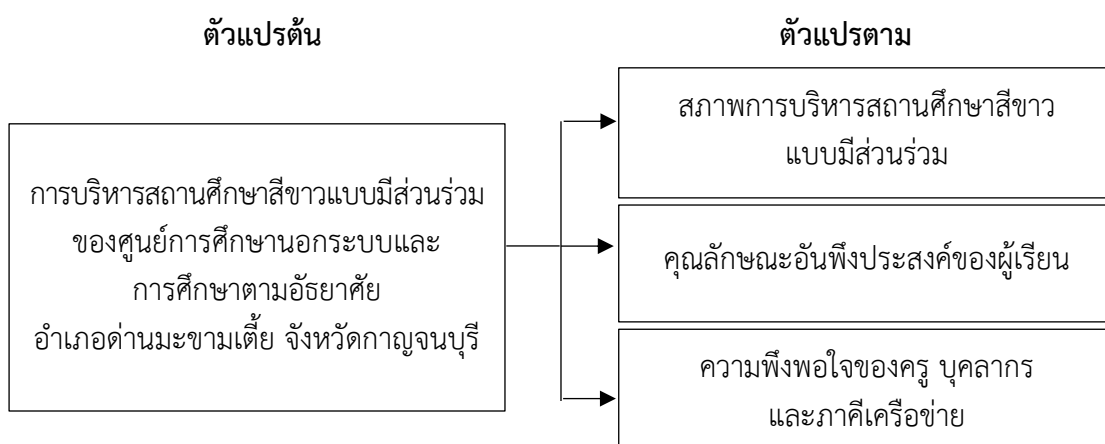
4.1.4 การแก้ไข ปรับปรุง (Act) หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย มีการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีคุณธรรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ นำความรู้ ความเข้าใจ ในพัฒนาการ ของผู้เรียนเพื่อปลูกฝัง ป้องกัน และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับผู้เรียน ด้วยการเรียนรู้จากการลงมือ กระทำจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้ให้การแนะนำ สั่งสอน ฝึกฝน อบรม เป็นการสร้าง นิสัยให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่ทำดีและใฝ่รักษาสุขภาพ เมื่อผู้เรียนมีคุณธรรม หรือคุณลักษณะที่ดีเยี่ยมไม่

นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ไม่สร้างความเดือดร้อนเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจผู้เรียนนำเอาพลังแห่งวัยหนุ่ม-สาว แปรเปลี่ยนจากความหลงผิดมาเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์

4.2 การบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาสีขาวแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี โดยอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและให้ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย